

Ägarstyrnings- rapport

Januari–december 2015

Ägarstyrning 2015

Vi investerar våra kunders pengar genom fonder och försäkringar i ett stort antal bolag över hela världen. Det är vår övertygelse att det är de bolag som jobbar integrerat med ekonomi, miljö och sociala frågor som kommer att vara de bästa investeringarna över tid.

Ägarpolicyn grunden för ägarstyrningen

Grunden för Länsförsäkringar ABs ägarstyrning är ägarpolicyn. I policyn ingår vår syn på:

- **Likabehandling av aktieägare** – Aktieägares möjlighet att rösta på bolagsstämma ska underlättas. Aktieägare ska behandlas lika i samband med uppköpserbjudanden och vid utdelning.
- **Styrelsesammansättning** – Valberedningar har en central roll i att utvärdera och föreslå styrelseledamöter. Ökad jämställdhet, mångfald och kompetens i styrelsen samt ett begränsat antal ledamöter som inte har för många andra styrelseuppdrag är viktiga delar. Styrelsearvoden ska vara marknadsmässiga och avspejla arbetsinsatser och ansvar.
- **Revisorer** – Revisorernas oberoende mot bolaget, dess ledning och styrelse är centralt. Bolaget bör med visst tidsintervall byta revisionsbolag. Dessutom bör revisorernas huvudsakliga uppdrag bestå av revision och inte andra konsulttjänster.
- **Ersättning** – Fasta ersättningar och rörliga ersättningar till ledande befattningshavare ska vara skäliga. Rörliga ersättningar ska vara prestationskopplade och inte vara pensionsgrundande.
- **Kapitalstruktur** – Bolaget bör ha en ändamålsenlig kapitalstruktur som främjar utvecklingen i bolaget på kort och lång sikt. Överskottskapital som bolaget inte har möjlighet att investera bör delas ut till aktieägarna. Nyemissioner bör göras med företrädesrätt för befintliga aktieägare. Beslut om utdelning, nyemission och återköp av aktier ska fattas av aktieägarna.

- **Hållbarhetsfrågor** – Bolagens styrelser ansvarar för att hantera hållbarhetsfrågor i sin verksamhet för att begränsa risker och för att skapa en hållbar värdeutveckling av bolaget.

Vi är aktiva ägare i svenska bolag

Länsförsäkringar AB röstar och deltar i valberedningen i huvudsak i bolag där vi är bland de största ägarna och där bolagen finns med i Länsförsäkringar Fondförvaltnings fonder. Våra sparare i dessa fonder har investerat 109 miljarder kronor varav 37 miljarder kronor i svenska börsnoterade bolag.

I bolag där vi är bland de större ägarna har vi inflytande över styrelsesammansättningen och kan vara med och nominera duktiga, engagerade och kompetenta styrelseledamöter. Under 2015 har vi ingått i valberedningen i tolv bolag. Sex bolag färre än under 2014. Minskningen beror på att vi har lämnat valberedningarna i bolag där vi inte längre är en av de största ägarna.

På hemsidan finns mer information kring vårt ägarstyrningsarbete.

Under 2016 kommer vi att närvara och rösta på fler bolagsstämmor jämfört med 2015. Vi planerar att rösta på bolagsstämmor där

- Vi representerar minst tre procent av rösterna i bolaget
- Vi ingår i valberedningen
- Vi är en av tre största ägarna
- Bolagsinnehaven utgör de tio största mätt som investerat kapital.

Av resursskäl planerar vi inte att prioritera bolag där investeringen understiger 100 miljoner kronor.

Valberedningar

Inför årsstämmorna våren 2016 är Länsförsäkringar Fondförvaltning representerade i följande valberedningar: Catena, Corem, Diös, Eniro, Fabege, FastPartner, Hemfosa, Klöver, Kungsleden, NP3, Pandox, Tribona och Wihlborgs.

	2014	2015
Röstat i antal bolag	14 st	22 st
Deltagit i valberedningar	18 st	12 st
Andel kvinnor i styrelsen i de bolag där Länsförsäkringar suttit med i valberedningen	34 %	41 %

Så här röstar vi på stämmor

Vi strävar efter att delta på bolagsstämmor i bolag där fonderna har en betydande ägarandel eller där det av andra skäl bedöms som väsentligt att närvara.

Under 2015 röstade Länsförsäkringar Fondförvaltning på 22 bolagsstämmor inklusive nio extrastämmor. Det är ökning med 57 procent jämfört med tidigare år.

Vi har varit med och påverkat styrelsens sammansättning i sex av bolagen; i ett bolag minskade vi antalet ledamöter och vi har varit med och tillsatt sju nya styrelseledamöter. Sex är kvinnor. Andelen kvinnor ökade från 34 till 41 procent i de styrelser där vi satt med i valberedningen.

Så förvaltar vi kundernas pengar

Majoriteten av våra investeringar förvaltas av externa förvaltare genom fonder eller diskretionära mandat. Vår investeringsfilosofi bygger på att använda ledande förvaltare i Sverige och utomlands med olika placeringsområden och förvaltningsstilar. Vi har hållbarhetskrav vid upphandling av nya förvaltare och vi följer årligen upp hur förvaltarna jobbar med att få in hållbarhetsfrågor i sin förvaltningsmodell. Förvaltarna tillämpar olika metoder beroende på investeringsfilosofi och tillgångsslag. Flera av de förvaltare som vi använder har ökat sitt fokus på hållbarhetsfrågor i investeringsanalysen, investeringsbesluten och/eller i påverkansdialogerna det senaste året.

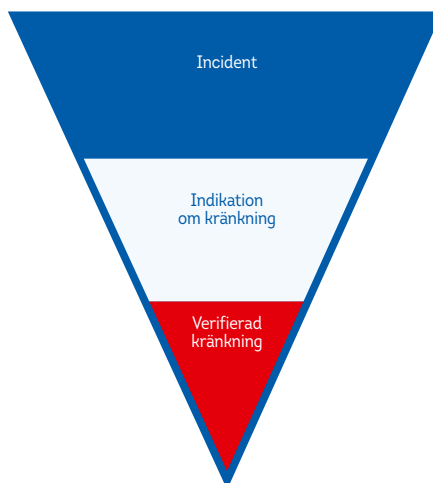
Majoriteten av Länsförsäkringars externa förvaltare har skrivit under FNs Principer för ansvarsfulla investeringar (PRI)¹.

	2014	2015
Procent av förvaltare av Länsförsäkringars Fondförvaltnings fonder som har skrivit under PRI	100 %	100 %
Procent av förvaltare som Länsförsäkringar AB anlitat för institutionella portföljer som har skrivit under PRI	74 %	89 %
Procent av Länsförsäkringar ABs rekommenderade fonder på Fondtorget vars fondbolag skrivit under PRI	87 %	92 %

Så här granskar vi investeringarna

Länsförsäkringar AB verkar för att de bolag som vi investerar i ska följa de internationella konventioner och överenskommelser som Sverige har skrivit under, däribland konventioner om miljö, mänskliga rättigheter, arbetsrätt, korruption och kontroversiella vapen, och dessutom följer de initiativ som Sverige står bakom, som FNs Global Compact och OECDs riktlinjer för internationella bolag.

Vi anlitat en extern etikkonsultfirma, GES Investment Services, för genomlysning av noterade bolag i syfte att identifiera bolag som kan misstänkas bryta mot konventionerna. Genomlysningen gör vi fyra gånger per år för innehaven i våra egna fonder. Övriga innehav genomlysar vi två gånger per år. Genomlysningen gäller både för indirekta noterade innehav (fonder) och för direkta noterade innehav (diskretionära mandat), inklusive våra rekommenderade fonder.

Arbetsmodellen för när vi eller etikkonsultfirman får kännedom om misstänkta konventionsbrott..

1. Om bolag som vi har investerat i misstänks kränka internationella konventioner inleder etikkonsultfirman en granskning av **incidenten**.
2. Om incidenten kan kopplas till en **indikation om kränkning** av en konvention inleder etikkonsulten en djupare undersökning för att kontrollera fakta. Ibland slutar dialogen på detta stadium som ett led i att kränkning inte kan verifieras eller på grund av att bolaget agerar och vidtar förbättringsåtgärder.
3. Om **kränkning kan verifieras** och bolaget inte har adresserat problemet i tillräcklig omfattning inleds en fördjupad dialog med bolaget. Målsättningen med dialogen är att påverka bolaget att upphöra med kränkningen och vidta förebyggande åtgärder så att kränkningen inte upprepas i framtiden. En sista utväg om dialogen inte ger önskvärt resultat är att utesluta bolaget.

Etikkonsultfirman för dialog med alla de bolag som fastnat i deras filter, det vill säga med bolag rörande samtliga av de tre stegen. Dialogerna som de har med bolagen görs på uppdrag av Länsförsäkringar AB och deras övriga kunder.

Vi har valt att i huvudsak engagera oss i dialog med bolag som finns på konsultens lista av verifierade kränkningar. Dessutom för vi dialog med ett urval av bolag där indikation om kränkning finns.

Flera av de externa förvaltarna som Länsförsäkringar AB använder har dessutom egna genomlysningsprocesser av de investeringar de gör och för även dialoger med bolag.

¹ Se vidare sid 8 för en definition av PRI

Dialoger med bolag om hållbarhet

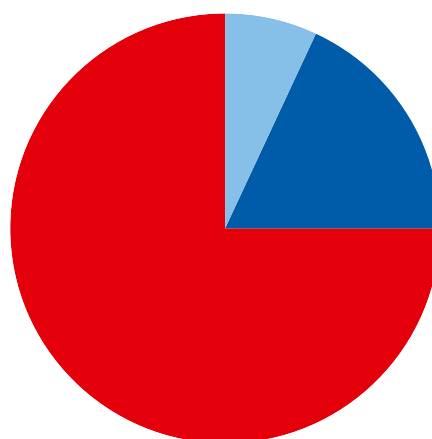
Under 2015 förde etikkonsultfirman en dialog med 105 bolag för Länsförsäkringar ABs och andra kunders räkning. Totalt sett hade de 2 366 (1 871) kontakter via brev och e-post med bolagen i fråga och 160 (147) telefon- och fysiska möten. Vi deltog i 38 (26) av dessa reaktiva dialoger. (2014 års siffror i parantes).

Under 2015 fördes 14 nya bolag upp på vår dialoglista med bolag som kan kopplas till verifierade kränkningar av internationella konventioner. En dialog med samtliga av dessa bolag har tidigare förts via vår etik-konsult för vår och andra kunders räkning. Under 2015 avslutade vi dialogen med fyra bolag då vår dialog gett önskat resultat. Bolagen som togs bort från dialoglistan var Anadarko Petroleum, BP, Eutelsat Communications och Yahoo.

Per 31 december 2015 uppgick listan med bolag med verifierade kränkningar till 32 bolag.

	2014	2015
Dialoger via etikkonsult	111	105
Varav reaktiva dialoger där Länsförsäkringar AB har deltagit	26	38
Proaktiva dialoger där Länsförsäkringar AB har deltagit	27	24
Uteslutna bolag	25	28

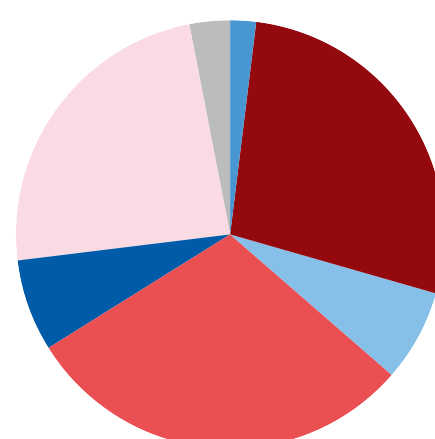
Hållbarhetsområde som dialogerna fokuserat på

- Miljöfrågor 18 %
- Mänskliga rättigheter 75 %
- Affärsetik 7 %

Majoriteten av dialogerna (72 procent) som etik-konsulten förde under 2015 initierades av att bolaget misstänktes kränka mänskliga rättigheter. I 18 procent av fallen handlade dialogen inledningsvis om miljöfrågor och 17 procent av fallen om korruption. När en dialog inletts brukar den i regel även inkludera andra hållbarhetsområden.

Bolagens hemvist

- Afrika 2 %
- Asien 28 %
- Central & Sydamerika 7 %
- Europa 30 %
- Mellanöstern 6 %
- Nordamerika 24 %
- Oceanien 3 %

Grafen visar vart de 105 bolagen som etikkonsulten förde dialog med har sin hemvist. Den uppkomna incidenten kan dock ha uppkommit i annat land än hemuisten. En av målsättningarna med dialogerna är att bolagen ska anta koncernövergripande policyer och riskhanteringssystem.

Nedan redovisas hur utvecklingen i dialogen har utvecklats under 2014 och 2015. De bolag där ingen dialog fördes 2014 är markerade med —.

Bolagsnamn	Kommentar kring dialog	Utveckling av dialog 2015	Utveckling av dialog 2014
AES Corp	AES Corp kopplas till överträdelse av ursprungsbefolkningens rättigheter i samband med ett dammbygge i Panama.	▶	▶
Agrium	Agrium kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter genom import av fosfat från Västsahara vilket indirekt finansierar Marockos illegala ockupation av området.	▶	▶
AK Bank	AK Bank kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter och FN:s konvention om biologisk mångfald genom finansiering av ett vattenkraftverk i Turkiet.	▶	—
Alstom	Alstom kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter i samband med omflyttningar av befolkningen till följd av bolagets involvering i ett vattenkraftprojekt i Sudan.	▼	▶
Andritz	Andritz kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter och FN:s konvention om biologisk mångfald i samband med ett vattenkraftprojekt i Turkiet.	▶	—
Bangkok Bank	Bangkok Bank kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter och miljökonventioner i samband med finansiering av ett dammprojekt i Laos.	▶	—
Bank Hapoalim	Bank Hapoalim kopplas till finansiering av illegala bosättningar på palestinsk ockuperad mark.	▶	▶
Bank Leumi	Bank Leumi kopplas till finansiering av illegala bosättningar på palestinsk ockuperad mark.	▶	▶
Barrick Gold Corp	Barrick Gold Corp kopplas till överträdelse av FN:s konvention om biologisk mångfald genom sin gruvdrift i Papua Nya Guinea.	▶	▶
Chevron Texaco Corp	Chevron Texaco Corp kopplas till överträdelse av FN:s konvention av biologisk mångfald i samband med oljeutvinning i Amazonas, Ecuador.	▼	▼
China Railway Group	China Railway Group kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter genom byggandet av Lanxin-järnvägen i norra Kina.	▼	—
Daewoo International	Daewoo International kopplas till barnarbete och tvångsarbete i samband med köp av bomull i Uzbekistan.	▶	—
FMC Corp	FMC Corp kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter genom import av fosfat från Västsahara vilket indirekt finansierar Marockos illegala ockupation av området.	▲	▲
Freeport McMoran Copper	Freeport McMoran Copper kopplas till överträdelse av FN:s konvention om biologisk mångfald genom sin gruvdrift i Indonesien.	▶	▶
Incitec Pivot	Incitec Pivot kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter genom import av fosfat från Västsahara vilket indirekt finansierar Marockos illegala ockupation av området.	▶	▶
Industrial and Commercial Bank of China	Industrial and Commercial Bank of China (ICBC) kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter genom finansiering av ett dammprojekt i Etiopien som gett upphov till tvångsförflyttningar och hotar lokalbefolkningens försörjning.	▶	▲
Kasikorn Bank	Kasikorn Bank kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter och miljökonventioner i samband med finansiering av ett dammprojekt i Laos.	▲	—

Bolagsnamn	Kommentar kring dialog	Utveckling av dialog 2015	Utveckling av dialog 2014
Krung Thai Bank	Krung Thai Bank kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter och miljökonventioner i samband med finansiering av ett dammprojekt i Laos.	▶	—
Lonmin	Lonmin kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter i samband med en strejk i Marikan-gruvan i Sydafrika 2012.	▶	—
Mizrahi Tefahot Bank	Mizrahi Tefahot Bank kopplas till finansiering av illegala bosättningar på palestinsk ockuperad mark.	▶	—
Motorola Solutions Inc	Motorola Solutions Inc kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter genom leverans av ett skräddarsytt övervaknings-system till bosättningar på Västbanken. Bosättningar ligger på ockuperad palestinsk mark.	▼	▼
Norilsk Nickel	Norilsk Nickel kopplas till överträdelse av FN:s konvention om biologisk mångfald och Konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar genom sin gruvdrift i Sibirien.	▶	—
Pohang Iron & Steel	Pohang Iron & Steel (Posco) kopplas till barnarbete och tvångsarbete i Uzbekistan i samband med köp av bomull.	▼	—
Potash Saskatche	Potash Saskatche kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter genom import av fosfat från Västsahara vilket indirekt finansierar Marockos illegala ockupation av området.	▶	▶
PTT	PTT kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter och Rio-deklaration genom involvering i ett dammprojekt i Laos.	▶	—
Rio Tinto	Rio Tinto kopplas till överträdelse av FN:s konvention om biologisk mångfald genom sin gruvdrift i Indonesien.	▲	▲
Siam Commercial Bank	Siam Commercial Bank kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter och miljökonventioner i samband med finansiering av ett dammprojekt i Laos.	▼	—
Tokyo Electric Power Company (TEPCO)	TEPCO kopplas till överträdelse av kärnsäkerhetskonventionen i samband med jordbävningen i Japan 2011 som utlöste en kärnkraftsolycka. TEPCO hade huvudansvaret för säkerheten vid kärnkraftverket men misslyckats med att skydda mot effekterna av jordbävningen och tsunamin som följde.	▼	▼
Transocean	Transocean kopplas till överträdelse av FN:s havsrättskonvention, konvention om biologisk mångfald och konvention om arbetarskydd och arbetsmiljö i samband med en explosionsolycka på en oljeplattform 2010 som ledde till att elva personer miste livet och stora mängder olja läckte ut i mexikanska golfen.	▶	▶
Turkiye Garanti Bankasi	Turkiye Garanti Bankasi kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter och FN:s konvention om biologisk mångfald genom finansiering av ett vattenkraftverk i Turkiet. Bolaget har tagit fram en policy för riskanalys och krav kring miljö och sociala påverkan vid projektfinansiering.	▲	—
Vedanta	Vedanta kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter genom sin aluminiumproduktion och planering av en bauxitgruva i Orissa, Indien.	▶	—
Wesfarmers	Wesfarmers kopplas till överträdelse av mänskliga rättigheter genom import av fosfat från Västsahara vilket indirekt finansierar Marockos illegala ockupation av området.	▲	▶

Symbolerna ovan visar ett sammanvägt omdöme av hur responsiva bolaget har varit i dialogen och hur bolagets arbete med att förhindra framtida kränkningar har utvecklats.

▲ Mycket bra ▶ Bra ▼ Dåligt — Bolaget fanns inte med på dialoglistan 2014.

Proaktiva och reaktiva dialoger med bolag

Länsförsäkringar AB deltar också i dialoger med ett antal bolag i förebyggande syfte för att säkerställa att bolagen har ett aktivt hållbarhetsarbete och arbetar proaktivt med att hantera hållbarhetsrisker. Det är med andra ord inte fråga om att bolagen kränker internationella konventioner. Vi deltar även i dialoger med ett urval av bolag som hamnar i vår etikonsults etiska filter och då i huvudsak bolag där det finns en indikation om kränkning.

En redogörelse för bolag som vi hade en dialog med under första halvåret 2015 finns beskrivet i Ågarstyrningsrapporten januari-juni 2015 som kan laddas ned från hemsidan. Under andra halvåret 2015 deltog vi aktivt i dialoger med följande bolag:

- *SCA* – Dialog kring policy för representation, uppförandekod, leverantörer och uppföljningsmekanismer och hållbarhetsmål.
- *Shell* – Dialog kring åtgärder vidtagna rörande miljöförstörrelse i Nigeriadeltat och UNEPFI² rekommendationer.
- *Stora Enso* – Dialog kring bolagets hållbarhetsorganisation, landrättigheter i Kina, barnarbete i Pakistan och riskkartläggning kring mänskliga rättigheter i olika länder.
- *Tele2* – Dialog kring policy och uppföljning kring antikorrupktion, integritetsfrågor, due diligence-processer, inköpsrutiner och mänskliga rättigheter.
- *TeliaSonera* – Dialog kring policy och uppföljning av antikorrupktion, integritetsfrågor, inköpsrutiner, försäljning av Eurasia-verksamhet och mänskliga rättigheter.
- *Walmart* – Dialog kring arbetsvillkor och leverantörer.
- *ÅF* – Dialog kring utvärdering av projekt ur miljö- och sociala aspekter, riskanalyser, leverantörskod och uppföljning av leverantörer.

Barnarbete inom kakaoindustrin

Länsförsäkringar AB är sedan 2014 engagerade i dialog med nio kakaobolag. 70 procent av världens kakaoböner produceras i Ghana och på Elfenbenskusten och barnarbete är vanligt förekommande. För att komma åt problemet med barnarbete bolag inom kakaoindustrin samarbeta med varandra och med andra aktörer som regeringar och intresseorganisationer som till exempel International Cocoa Initiative och World Cocoa Foundation. Kakaobolagen är engagerade i egna projekt för att minska barnarbete men även engagerade i gemensamma initiativ som till exempel Cocoa Action. Cocoa Action har två mål. Dels att öka produktiviteten så att bönderna får en större och effektivare skörd; dels att ha ett holistiskt synsätt på utveckling av lokalsamhället så att bönder och deras familjer får det bättre. I detta synsätt ingår ökad tillgång till utbildning, att stärka kvinnors möjligheter och att skydda barn.

Tillsammans med en grupp investerare skickade vi under våren 2015 ett brev till kakaobolagen. Det följdes sedan upp med telefonsamtal under hösten. Dialogen har under hösten fokuserat på metoder för att mäta och följa upp effekterna av de bolagsspecifika och branschgemensamma initiativen. Dialogerna har även inkluderat bolagens feedback på den rapport som Tulane University³ publicerade 2015. Enligt Tulane-rapporten beräknas över två miljoner barn fortfarande vara involverade i farligt arbete på Elfenbenskusten och i Ghana.

Förebyggande dialoger med bolag på tillväxtmarknader

Länsförsäkringar AB för sedan 2014 dialoger med 14 bolag på tillväxtmarknader som är involverade i djuruppfödning och/eller livsmedelsproduktion. Syftet med dialogerna är att bolagen ska förstärka sitt arbete inom olika hållbarhetsområden. Bolagen har sin hemvist i Brasilien, Mexiko, Sydafrika, Hongkong, Malaysia, Filippinerna och Indien men flertalet säljer sina produkter till fler länder.

Projektet leds av etikonsulten GES Investment Services. Vi är med på möten via telefon med bolagen medan GES besöker bolagen på plats. Frågor som har diskuterats inkluderar bland annat leverantörer, djuruppfödning, migrantarbetares arbetssituation, landrättigheter, livsmedelssäkerhet, klimatpåverkan, hållbarhetsrapportering/transparens, återvinning, hälsosamma produkter, vattenhushållning och hållbar palmolja.

Responserna bland bolagen varierar men ett par milstolpar sedan projektet startade är:

- *Grupo Bimbo*, ett mexikanskt livsmedelsbolag – Förbättrat hållbarhetsrapportering, minskat transfett i produkterna samt att bolaget har börjat ta fram mer hälsosamma produkter.
- *Femsa*, ett mexikanskt dryckesbolag – Gjort en omfattande vattenanalys för att identifiera områden med vattenstress och tagit fram plan för bättre vattenhushållning.
- *WalMex*, ett mexikanskt detaljhandelsföretag – Förbättrad antikorrupktionspolicy, ledningssystem och ökad transparens.
- *JBS*, ett brasilianskt livsmedelsbolag – Förbättrad kontroll över leverantörskedjan som inkluderar urfolks rättigheter, skyddande av regnskog och arbetsrätt.
- *Ambev*, ett brasilianskt dryckesbolag – Ökad transparens kring hållbarhetsarbetet.
- *Hindustan Unilever*, ett indiskt livsmedelsbolag – Ökad kontroll av leverantörsledet inklusive inköp av hållbar palmolja och hållbara jordbruksråvaror samt minskad energiförbrukning.
- *China Mengniu Dairy*, ett kinesiskt livsmedelsbolag – Förbättrad kontroll över leverantörer och ökat fokus på livsmedels-säkerhet.
- *Sime Darby*, ett malaysiskt konglomerat – Ökat fokus på hållbar palmolja.

² UNEP - United Nations Environment Programme <http://www.unep.org/newscentre/default.aspx?DocumentID=26496&ArticleID=8827>

³ Tulane University 2013/14 Survey Research on Child Labor in West African Cocoa Growing Areas <http://www.childlaborcocoa.org/index.php/2013-14-final-report>

Vi utesluter bolag när dialogen inte lyckas

Om Länsförsäkringar AB märker att dialogen med bolag kopplade till kränkning av konventionerna inte når önskvärt resultat utesluter vi bolaget. Detsamma gör vi med bolag som kan kopplas till kontroversiella vapen (kärnvapen, klusterbomber och antipersonella landminor).

Vi utesluter bolag i våra egna fonder och i våra direktinvesteringar samt så långt som det är möjligt i indirekta aktie- och företagsobligationsinnehav som externa fonder.

Under året uteslöt vi tre nya bolag som kan kopplas till produktion av kärnvapen. Vid utgången av 2015 hade vi uteslutit 28 bolag, jämfört med 25 bolag ett år tidigare.

Bolag vi inte investerar i

Aecom Technology Group
Airbus group (Fd EADS)
Aerojet Rocketdyne (Fd Gencorp Inc)
Babcock & Wilcox Company
Boeing
Elbit Systems
Finmeccanica
Fluor
General Dynamics Corp
Hanwha Corporation
Honeywell International
Huntington Ingalls Industries
Jacobs Engineering Group Inc
Jerusalem Economy Ltd
L-3 Communications
Lockheed Martin Group
Northrop Grumman Corp
Orbital ATK (Fd Alliant Techsystems Inc)
Poongsan Corporation
Poongsan Holdings Corporation
Raytheon Company
Safran Group
Serco Group
Singapore Technologies Engineering
Textron
Turkiye Halk Bankasi
Wal-Mart Stores

Vi deltar i olika samarbeten och initiativ

Länsförsäkringar AB samarbetar med andra investerare för att få mer tyngd i sitt ägarstyrningsarbete. Våra samarbeten är viktiga eftersom de också ger oss tillgång till nätverk för att utbyta erfarenheter med andra investerare.

Carbon Disclosure Project (CDP)

Är en intresseorganisation som samlar in miljöinformation globalt från företag. Initiativet stöds av över 800 institutionella investerare globalt. Genom dialog med bolag och genom att stödja CDPs arbete vill investerare driva på bolagens transparens och miljöredovisning samt få bolag att arbeta aktivt för att minska sin miljöpåverkan. Under 2015 skickade vi ett brev till ett 20-tal svenska bolag med en uppmaning att fylla i CDPs årliga enkät. Dessutom skickade vi tillsammans med en grupp investerare brev till 16 europeiska bolag med frågor rörande deras klimatpåverkan. Brevet kommer följas upp under 2016.

Fondbolagens förening

Är en branschorganisation med uppgift att ta tillvara fondspararnas och fondbolagens intressen. Länsförsäkringar Fondförvaltning sitter med i Fondbolagens förenings styrelse och i Etiska nämnden för fondmarknadsföring (ENF). Vi är också med i en arbetsgrupp om ägarstyrning och ansvarsfulla investeringar. Under 2015 tog arbetsgruppen fram en hållbarhetsöversikt för fondbolag. Den ska ge en snabb överblick över hur ett fondbolag kan arbeta med hållbarhet i sina investeringar. Gruppen lämnade även synpunkter till regeringens fondutredning som bland annat omfattar hållbarhetsaspekter hos fondförvaltare.

Hållbart värdeskapande

Är ett samarbetsprojekt bestående av 17 institutionella investerare i Sverige samt Nasdaq Stockholm. Syftet med projektet är att lyfta betydelsen av att bolag arbetar strukturerat med hållbarhetsfrågor, vilket är en förutsättning för långsiktigt värdeskapande i bolagen och långsiktig finansiell avkastning för investerarna. Vi var med och arrangerade ett seminarium och runda bordssamtal om mänskliga rättigheter under året dit börsens 200 största bolag bjöds in.

Institutionella ägares förening för regleringsfrågor på aktiemarknaden (IÄF)

Föreningen har till syfte att främja en god utveckling av självregleringen på aktiemarknaden och är en av huvudmännen för Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden.

Montreal Pledge

Är ett initiativ där investerare förbinder sig att mäta och redovisa klimatavtrycket i sina investeringar. Montreal Pledge stöds av både PRI och United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI). Länsförsäkringar AB skrev under initiativet i november 2015. I december 2015 redovisade vi klimatavtrycket i våra egna aktiefonder.

PRI – Principer för Ansvarsfulla investeringar

Är ett FN-initiativ för att öka förståelsen för ansvarsfulla och hållbara investeringar. Grunden för arbetet ligger i sex icke-bindande principer som sammanfattar vad som förväntas av de undertecknande företagen. Över 1 400 institutionella investerare över hela världen har anslutit sig till PRI.

Inom PRI har vi under 2015 deltagit i ett investerarinitiativ med syfte att påverka ett 60-tal aktiebörser i världen att anta riktlinjer för bolag rörande hållbarhetsrapportering. Ett annat initiativ som vi stödde var "UN Global Compact – Call to Action", där privata aktörer uppmanar regeringar att skärpa korruptionslagstiftning och uppföljningsmekanismer. Antikorruption är en avgörande faktor för att en marknadsekonomi ska fungera och för att skapa ett hållbart samhälle.

Swesif

Sveriges forum för hållbara investeringar är ett oberoende nätverksforum för organisationer som arbetar med hållbara investeringar i Sverige. Verksamheten syftar till att öka kunskapen och intresset för hållbara och ansvarsfulla investeringar både i och utanför branschen.

Länsförsäkringar AB sitter med i styrelsen och är bland annat aktiv i den arbetsgrupp som arrangerar seminarier för medlemmarna i syfte att dela erfarenheter och öka kunskapen om ansvarsfulla investeringar. Ett viktigt arbete under 2015 för Swesif var att lansera Hållbarhetsprofilen på den privata fondmarknaden. Hållbarhetsprofilen beskriver en fonds arbete med hållbarhetsfrågor med utgångspunkt från tre arbetssätt: positivt urval, negativt urval och påverkan på bolag som fonden kan investera i. Under 2015 implementerade Länsförsäkringar AB profilen på sitt fondtorg och för Länsförsäkringar Fondförvaltnings fonder.

PRI:s sex principer

Genom att skriva under PRI har Länsförsäkringar AB förbundit sig att verka utifrån PRI:s sex principer. De sex principerna är inte

tvingande, utan är ett ramverk genom vilket ESG⁴-frågor införlivas i de investeringsbeslut och i ägarstyrningsarbete.

PRI:s princip	Länsförsäkringars arbete
1. Integrera hållbarhetsfaktorer (s.k. ESG-faktorer) i investeringsanalyser och beslutsprocesser	Vi anlitar i huvudsak externa förvaltare och vi verkar för att de inkluderar ESG-faktorer i sina i analyser och beslutsprocesser. Vi har med ESG-frågor i urvalsprocess av förvaltare och i årlig uppföljning och dialog med förvaltarna.
2. Vara en aktiv ägare	Vi deltar i valberedningar och röstar på bolagsstämmor. Vi för förebyggande dialoger kring ESG-risker och möjligheter. Vi genomlyser investeringar avseende kränkningar mot internationella konventioner. Vi för dialoger med bolag rörande konventionsbrott. ESG-faktorer finns med i ägarpolicyen.
3. Uppmuntra bolag att vara transparenta och rapportera om hur de arbetar med hållbarhet	Vi för dialoger med bolag kring rapportering. Vi stödjer olika initiativ för att förbättra bolagens rapportering, exempelvis Carbon Disclosure Project och Hållbart Värdeskapande.
4. Verka för att principerna accepteras och implementeras i finansbranschen	Vi uppmanar externa förvaltare att följa PRI:s principer. Vi ställer frågor om PRI i upphandlingar och uppföljningar av förvaltare. Vi uppmuntrar externa fondförvaltare att fylla i Swesifs Hållbarhetsprofil i den mån de investerar ansvarsfullt. Vi tillhandahåller Hållbarhetsprofilen på vår plattform.
5. Samarbeta med investerare och andra intressenter för att implementera principerna	Vi deltar aktivt i Swesif, en branschorganisation som arbetar för att öka kunskap om hållbara investeringar. Vi är även aktiva i Fondbolagens förening samt i Institutionella Ägares Förening (IÄF). Vi uppmuntrar alla externa fondförvaltare att arbeta enligt PRI:s principer.
6. Rapportera hur PRI:s principerna tillämpas och hur arbetet utvecklas	Vi rapporterar om vårt ägarstyrningsarbete och vår integration av ESG i förvaltningen på vår hemsida, i denna Ägarstyrningsrapport och i vår årsredovisning. Under 2016 kommer vi även fylla i PRI:s årliga enkät.

Vår organisation

Länsförsäkringar AB:s styrelse beslutar årligen om ägarpolicyen.

Hållbarhetskommitté bestående av Länsförsäkringar AB:s företagsledning träffas minst fyra gånger per år för att diskutera och besluta om strategiska hållbarhetsfrågor där ansvarsfulla investeringar är ett av områdena.

Kommitté för ansvarsfulla investeringar består av en representant för LIV-bolaget, SAK-gruppen, FondLiv, Fondbolaget och

Kapitalförvaltningen. Kommittén träffas vid behov och beslutar om enskilda uteslutningar av bolag samt bereder ärenden till Hållbarhetskommittén.

Länsförsäkringar Fondförvaltning och Kapitalförvaltningen ansvarar för att arbetet med ansvarsfulla investeringar integreras i respektive förvaltning. Därtill samarbetar representanter från Kapitalförvaltningen och Fondbolaget kring bland annat bolagsdialoger.

⁴ ESG – Environmental, Social & Governance issues, det vill säga miljö, sociala och ägarstyrnings-faktorer

Vill du veta mer?

På vår hemsida www.lansforsakringar.se hittar du mer information om:

- Vårt fondsortiment och kunderbjudande
- Hållbarhetsprofil på olika fonder
- Koldioxidavtryck i våra fonder
- Vår ägarpolicy
- Bolag som omfattas av dialog
- Uteslutna bolag
- Hur vi har röstat i bolag
- Vår hållbarhetsrapport

Kontaktpersoner

Christina Kusoffsky Hillesøy

Chef ansvarsfulla investeringar på kapitalförvaltningen Länsförsäkringar AB
Samordnare av ansvarsfulla investeringar inom Länsförsäkringar AB
08-588 41 511, christina.hillesoy@lansforsakringar.se

Johannes Wingborg

Ägarstyrningsansvarig på Länsförsäkringar Fondförvaltning
08-588 40 703, johannes.wingborg@lansforsakringar.se

Sofia Aulin

Ansvarig för ansvarsfulla investeringar på Länsförsäkringar Fondförvaltning
08-588 411 24, sofia.aulin@lansforsakringar.se